

УДК 323:947"19/20"

Гісем І. І.

ЗАСТОСУВАННЯ ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ ДО ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОГО КОЛОНІАЛЬНОГО ПАНУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті йдеться про можливість застосування постколоніальної методології до політичних досліджень широкого спектра процесів на теренах посткомуністичної України. Розглянуто основні дискусії щодо можливостей та обмежень у взаємодії цих двох напрямів – постколоніалізму та посткомунізму – як методологій дослідження. Зауважено про необхідність повної глобальної постколоніальної критики, разом з тим, наголошено на необхідності зважати на те, що расистської компоненти, ключової для «класичних» постколоніальних студій, у російсько-радянському колоніалізмі в Україні немає.

Ключові слова: постколоніалізм, посткомунізм, взаємне замовчування, внутрішня колонізація, постколоніальна революція, Росія, Україна.

Широка наукова дискусія щодо можливості застосування постколоніальних підходів для дослідження посткомуністичного простору розпочалася ще на початку 2000-х рр. Разом з тим, до цього часу так і не вдалося розв'язати навколо цієї теми ауру певної маргінальності та суперечливості [4, с. 116].

З одного боку, спостерігається загальна байдужість чільних представників постколоніальних студій до широкої проблематики посткомуністичного світу. З цього приводу можна згадати хіба що побіжні спостереження засновника дисципліни Едварда Саїда у його «Культурі та імперіалізмі» про те, що Російська імперія була не менш імперіалістичною, ніж Британська, Французька чи Американська [5, с. 26], із заключним зауваженням про потужні наслідки «масових повстань 1980-х рр.» для всього регіону [11, р. 114]. Також варте нашої уваги вступне слово Гаятрі Чакраворті Співак до українського видання її класичної праці «В інших світах», де вона закликає до творчого застосування моделі «колонізатор–колонізований» до дослідження пострадянського простору, що, на її думку, дасть новий імпульс розвитку постколоніальної теорії [6, с. 19–21].

А з іншого боку, має місце і зворотне небажання дослідників посткомунізму включати постколоніальну методологію до свого робочого інструментарію. Наприклад, Стефан Величенко ставить під сумнів, що Україна може бути одночасно і постколоніальною, і «європейською»:

«Минуле України, позначене інтеграцією та співучастю так само, як і експлуатацією та примусом, отже, було нетиповим стосовно країн «третього світу», але характерним для маленьких західних країн Євразії» [15, р. 398–399].

Подібний брак діалогу між поточною постколоніальною критикою та посткомуністичними дослідженнями Девід Чіоні Мур описує як «подвійне мовчання» (англ. *double silence*), що українською ще можна перекласти як «взаємне замовчування» [12, р. 118].

Отже, мета цієї статті – розглянути можливість застосування постколоніальної методології до досліджень політичних явищ і процесів у посткомуністичній Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно: 1) виокремити історичні передумови байдужості представників постколоніальних студій до проблематики посткомуністичного світу, а також зустрічну нехоть дослідників посткомуністичного простору до прикладного застосування у своїх дослідженнях постколоніальної методології; 2) розкрити спектр підходів до розуміння феномена «постколоніальної ситуації» та у загальному вигляді представити типи імперського панування; 3) розглянути підходи до концептуалізації розмаїття колоніальних досвідів України.

Історичний спадок теорії Трьох світів – це головна причина мовчанки з боку дослідників, які займаються постколоніальними студіями. Науковцям, вихованим на цій теорії, складно визнати, що так званий другий світ, тобто

пострадянський простір, має постколоніальну динаміку. Крім того, представники постколоніалізму як адепти марксизму та інших течій лівої політичної думки відмовляються ставити Радянський Союз в один ряд із Британською та Французькою імперіями, не кажучи вже про Сполучені Штати [12, р. 117]. Оскільки імперію та імперіалізм вони розглядають крізь призму капіталізму (імперіалізм – найвища стадія розвитку капіталізму, згідно з відомим формулюванням В. Леніна), то соціалістичний Радянський Союз – протиположний капіталістичним Сполученим Штатам з часто агресивною, експлуаторською та імперіалістичною поведінкою на міжнародній арені – не міг бути імперією за визначенням [13, р. 2].

Своєю чергою дослідники пострадянського простору, часто-густо уродженці цієї частини світу, відмовляються застосовувати постколоніальний інструментарій під час власних студій. Вони вважають термін «постколоніальний» принизливим через асоціацію з країнами «третього світу», тому визнати постколоніальність усього регіону означає для них підтвердити свою відсталість. Згідно з Девідом Чіоні Муром, така компенсаторна поведінка представників раніше підкорених імперією народів проявляється, наприклад, у хворобливій маніфестації автентичних витоків, «як правило, міфічному наборі героїчних, чистих предків, що колись контролювали більшу територію, ніж та, якою зараз володіє народ». Зокрема, жителі Центральної та Східної Європи визначають це бажання як повернення до Заходу, який колись був їхнім, тому радянське панування зображується у категоріях окупації, а не колонізації [12, р. 117–118]. Також відраза до переваг постколоніальної теорії виникає через асоціацію з марксистами та іншими лівими, дискредитованими у масовій свідомості внаслідок російсько-радянського панування («совок»).

Микола Рябчук додає кілька чинників до тих, що, згідно з Девідом Чіоні Муром, зумовлюють «взаємне замовчування». На думку українського науковця, серед дослідників постколоніалізму, часто вихідців із «третього світу», простежується прагнення монополізувати страждання, пов'язані з колоніальним гнобленням, через побоювання, що унікальна проблема расової дискримінації може бути применшена через порівняння з іншими, нерасистськими формами домінування. Своєю чергою, стверджує Рябчук, представники посткомуністичних студій схильні до теоретизування у межах транзитологічної парадигми. Вона, зосереджуючись на проблемах модернізації та демократизації «другого світу»,

ігнорує культурно-антропологічні аспекти, такі як форми колективної ідентичності та різноманітні набори повсякденних життєвих практик. Крім того, недовіра дослідників посткомунізму до постколоніальної методології, на думку науковця, може походити від зловживання термінами «імперія» та «колоніалізм», зокрема у політичній пропаганді [4, с. 117–118]. Тому у суспільній свідомості чи не єдиними атрибутами імперій стають «колоніальне» панування, підкорення, гноблення, насильство, агресія, придушення, експансія [3, с. 60].

Разом з тим, Микола Рябчук стверджує, що згадані чинники не настільки суттєві, щоби унеможливити застосування постколоніальної методології для вивчення посткомунізму, враховуючи певну подібність між «другим» та «третьим» світами. «Жодним чином не йде мова про усунення відмінностей між посткомунізмом та постколоніалізмом, а лише про більш систематичне та послідовне з'ясування певних подібностей між ними», – наголошує Микола Рябчук [4, с. 118].

Згідно з класичним визначенням Юргена Остергаммеля, колоніалізм – це відносини панування між тубільною (або примусово завезеною) більшістю та меншістю іноземних загарбників. На думку німецького науковця, який намагається узагальнити західну версію колоніального досвіду, «фундаментальні рішення, що впливають на життя колонізованих народів, розробляють і впроваджують колоніальні правителі, маючи на меті інтереси, що часто формуються у далекій метрополії» [14, р. 16–17].

Зі свого боку, для опису західної моделі колонізації Девід Чіоні Мур наводить тричленну таксономію. Перший, «класичний», колонізаційний тип характеризується сильним політичним, економічним, військовим та культурним контролем над віддаленими «нижчими» народами (наприклад, британці в Індії або французи у В'єтнамі), що супроводжується на дискурсивному рівні їхньою «орієнталізацією». Другий колонізаційний тип описує ситуації, коли колонізатори оселяються на «чужих» землях, перетворюючи тубільне населення на суб'єктів «четвертого світу» (наприклад, Австралія, Південна Африка, Сполучені Штати). І нарешті, під час ситуацій, які підпадають під третій, *династичний*, тип, певна потуга захоплює сусідні народи (Габсбурзька монархія та Оттоманська імперія) [12, р. 118].

Розвиваючи далі свою думку, Девід Чіоні Мур зауважує, що російсько-радянська колоніальна активність не повністю вписується у тричленну

класифікацію. Хоча у російсько-радянському колоніальному досвіді можна знайти приклади, які пасуватимуть до кожного з трьох типів, все ж випадок Росії різниться від стандартних західних моделей. Серед причин, на які вказують дослідники, насамперед ідеться про фізичну відсутність океану між, власне, Росією та тим, що вона колонізувала (у «класичних» Британській та Французьких імперіях метрополії та колонії розділяла «велика вода»). Наприклад, ґрунтуючись на цьому спостереженні, британський історик Джеффри Госкінг розрізняє держави, які «мали імперії» (наприклад, Британія та Франція), від тих, що «були імперіями» (Росія) [1]. Також науковці часто наголошують на специфічному (само-)описі Росії як частини світу, що не належить ні до Заходу, ні до Сходу, для постулювання її окремішності та особливості («Євразія»). Що важливіше: якщо британці та французи наслідували одне одного у власних імперських амбіціях, то росіяни *імітували* одночасно і британців, і французів, щодо яких відчували власну культурну відсталість, що, зокрема, проявлялося у стратегіях колонізації Центральної Азії та Далекого Сходу. Тобто вони сприймали територіальну експансію як ціну, необхідну для того, щоби долучитися до європейського клубу. Разом з тим, російський колоніальний досвід, особливо у Центральній Азії, містить риторику *помсти*, або *повернення*, адже свого часу Московія була васалом Монгольської імперії.

Девід Чіоні Мур, аналізуючи специфічний російський колоніальний досвід, виділяє четвертий колонізаційний тип, «*обернено-культурний*», який може бути використаний для опису постколоніальних ситуацій у країнах Балтики та Центральної Європи. Американський дослідник розглядає колоніальний зв'язок між «завойовниками» та «місцевими» як «обернений», оскільки, з одного боку, як зазначено вище, росіяни відчували перед ними свою культурну відсталість, а з іншого, – жителі, скажімо, Праги чи Будапешта розглядали їх як «варварів зі Сходу» [12, р. 118–121].

Наголошуючи на тому, що в основі визначення (пост-)колоніальних ситуацій лежить суб'єктивне відчуття підневільних народів, Девід Чіоні Мур закликає припинити розглядати англо-французькі випадки як колонізаційний стандарт та називати російсько-радянський досвід відхиленням, оскільки це недвозначно підкреслює давно застаріле привілейоване становище західного світу [12, р. 123]. Натомість Микола Рябчук ставить під сумнів цю думку американського дослідника, оскільки, на його погляд,

унікальний досвід расово принижених і пригноблених народів не ставить їхніх гнобителів у привілейоване становище. Український науковець слушно зауважує, що «виняткова важливість [...] расового приниження у постколоніальних дослідженнях [...] встановлює певну систему координат, точку відліку, щодо якої ми можемо розглядати інші види колоніального досвіду – з різним ступенем експлуатації, пригноблення та дискримінації» [4, с. 120]. Разом з тим, на нашу думку, слова американського дослідника слід трактувати інакше. Під привілейованим становищем західного світу слід розуміти хворобливу зосередженість великих колоніальних держав на власних злочинах, породжених критичним духом провини [2, с. 1], що веде до цілковитого ігнорування проблем колоніального правління в інших частинах світу, аж до повного заперечення явища як такого під приводом різноманітних девіацій (наприклад, заперечення Голодомору як «несправжнього» геноциду).

Ярослав Грицак вказує на те, що застосування постколоніальної парадигми для дослідження України, крім очевидних переваг, має і свої обмеження. Перш за все, це стосується прикладного використання терміна «колонія» щодо українських територій у складі Російської імперії та Радянського Союзу. Наголошуючи на тому, що російсько-радянські адміністратори вважали українські («малоросійські») землі частиною імперського ядра, що чітко проявлялося як в економічному (потужна індустріалізація Південно-Східної України), так й ідеологічному («Київ – мати городов русских») вимірах, він стверджує, що Україна була *більше ніж колонією* (на його думку, термін «колонія» більш прийнятний щодо українських земель у складі Габсбурзької монархії, адже місцеві українці ніколи не мали статусу партнерів Відня на відміну від їхніх співвітчизників у Російській імперії) [10, р. 732–733].

Микола Рябчук зауважує, що *групові* права українців у російсько-радянській імперії суттєво обмежувалися, хоча варто визнати, що на відміну від «класично» колонізованих народів Кавказу та Центральної Азії, не на расовому ґрунті (водночас українська мова виконувала роль умовної «чорної шкіри», тому її носіїв таврували як «національно озабочених»). Українців, від яких вимагали ідеологічної лояльності, не піддавали дискримінації на *індивідуальному* рівні, оскільки офіційно вони вважалися невід'ємною частиною так званого «триєдиного русского народу», а за сталінських часів ще й мали статус «молодшого брата» російського народу [4, с. 120–121].

Отже, щоби вирватися із «відсталого», «малокультурного», убогого україномовного села (такого собі «третього світу»), жителі якого були прикріплені до місця свого проживання і роботи (колгоспи) заборонаю мати паспорти, і потрапити у «розвинуте», «багате», переважно російськомовне місто (наприклад, через навчання у вишах), їм потрібно було відмовитися у першу чергу від власної національної ідентичності, іншими словами – змінити шкіру, замість «чужих» бандерівців, петлюрівців, мазепинців перетворитися на «своїх», «зрозумілих» хохлів. Юрій Шевчук вказує на те, що колонізатори вели цілеспрямовану культурну політику, аби прищепити корінному населенню стійку прив'язку власної ідентичності до ідентичності селяка-провінціала: «Імперія і царська, і советська відкрито й приховано запобігали тому, щоб [українська культура] розвивалася в міському середовищі, виходила поза *гетто* (курсив мій. – І. Г.) села» [7, с. 8]. Однією із можливих цілей подібної політики було залишити українство поза магістральними процесами модернізації, що рано чи пізно привели би до чітких вимог державної окремішності та піддали би сумніву територіальну цілісність російсько-радянської імперії.

Ярослав Грицак називає концепт «внутрішньої колонізації», або «модернізації з внутрішньою колонізацією», найпродуктивнішим підходом для вивчення широкого різноманіття колоніальних досвідів, характерних для українського випадку (яскравий приклад – радянська політика колективізації). Наголошуючи на потужному національному вимірі проблеми (у міжвоєнний період селяни, часто-густо під національними гаслами, чинили відчайдушний опір сталінській репресивній політиці, одним із результатів якої став Голодомор), він вказує на *амбівалентність* українського колоніального досвіду, на який, з одного боку, впливав статус України як ядра царського та радянського імперського проєктів, а з іншого – як центру антицарського та антирадянського спротиву. На його думку, все це змушує розглядати український випадок як *спеціальну колонію* (нім. *Sonderkolonie*). Крім того, на думку Грицака, продуктивним для дослідження українського випадку є також концепт *пограниччя* (територією України пролягає цивілізаційний розлам між Європою та Росією), зважаючи на часту зміну влади, характерної для українських земель [10, р. 733–734].

Варто зазначити, що концепт «внутрішньої колонізації» («внутрішня колонізація» призводить до «розвитку відсталості» (англ. *development of underdevelopment*) – нерівномірного роз-

поділу благ між центром та периферією згідно з центральним припущенням *теорії залежностей* [8, р. 164]), тримається на припущенні про фундаментальну подібність російсько-радянського внутрішнього колоніального досвіду з колоніальним досвідом глобального «третього світу». Разом з тим, Микола Рябчук вказує на суттєве методологічне обмеження, важливе під час майбутніх досліджень, а саме на *відсутність* у радянському колоніалізмі фундаментальної расистської компоненти [4, с. 122]. Цю тезу можна поширити і на царський період української історії, принагідно зауваживши, що малоросів та білоросів – об'єкт колоніальної політики – на ідеологічному рівні разом з великоросами розглядали як частину імперського ядра.

Також щодо українського випадку Ілля Герасимов пропонує застосовувати концепт «*постколоніальної революції*» для опису безпрецедентних подій, пов'язаних з Революцією гідності та її наслідками. На його думку, «українська революція – постколоніальна [...], тому що вона стосується насамперед людей, які здобули їхній власний голос, і у процесі цього самостверджувального акту створили нову українську націю як спільноту узгодженої солідарної дії самосвідомих індивідів» [9, р. 23]. Автор стверджує, що українська постколоніальна революція як вимога незалежної суб'єктності надає унікальну можливість дослідження *гібридних* ідентичностей (наприклад «гібридної українськості»), що динамічно розвиваються. *Гібридність* як практичне політичне рішення для гетерогенних і багатогранних суспільств, таких як українське, на противагу політиці *мультикультуралізму* (в основі – націоцентричний дискурс фіксованих ідентичностей) та практикам «позитивної дії» (англ. *affirmative action*), демонструє «справжню постколоніальну емансипацію власної суб'єктності, вільної від чужої гегемонічної волі, а також золотих пут традицій спільнот з їхнім культом «автентичності» та жорсткими сценаріями політики ідентичності» [9, р. 36].

Отже, незважаючи на неоднозначне ставлення науковців до порушеної проблеми, застосування постколоніальних підходів до досліджень політичних явищ і процесів у посткомуністичній Україні можна вважати продуктивним, якщо дотримуватися кількох важливих методологічних зауваг. По-перше, зважати на відсутність фундаментальної расистської компоненти у радянському колоніалізмі в Україні, а по-друге, беручи до уваги «особливий» статус українських земель у складі різних імперських проєктів, що мали досить відмінні за своїм характером –

політичні, економічні, соціальні та культурні – наслідки колоніального панування, враховувати, що однієї постколоніальної методології недостатньо.

Крім того, під час досліджень посткомуністичної України треба врахувати і неокolonіальну присутність Росії в українському просторі після розпаду Радянського Союзу (принаймні до початку Революції гідності). З цього приводу російське домінування варто описувати не просто як російсько-радянське, маркуючи певний «минулий» колоніальний вплив східного сусіда, який потрібно подолати за допомогою постколоніальної терапії, а російсько-радянсько-російське, яке ще потрібно подолати, зважаючи

на «м'яке» російське домінування (наприклад на просторах СНД), що продовжує впливати на українське суспільство. Його можна порівняти з неокolonіальним пануванням, яке відчували країни Центральної Європи, члени так званого Східного блоку, до початку так званих оксамитових революцій і загалом до розпаду Радянського Союзу.

Подібні зауваги важливі, зокрема, під час майбутніх досліджень наслідків російсько-радянсько-російського (нео-)колоніального панування на пострадянському просторі крізь призму постколоніальної методології, зокрема бурхливого розвитку гібридних ідентичностей.

Список літератури

1. «Британія владела імперією, Росія же сама була імперією». Інтерв'ю з професором Джеффри Хоскінгом [Електронний ресурс] // Неприкосновенный запас. – 2010. – № 6 (74). – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nz/2010/6/i14.html>. – Заглавие с экрана.
2. Брюкнер П. Тиранія каяття / П. Брюкнер. – К. : Темпора, 2013. – 216 с.
3. Гломозда К. Ю. Визначення імперії як проблема сучасних імперіологічних студій / К. Ю. Гломозда // Наукові записки НаУКМА. – 2013. – Т. 143: Історичні науки. – С. 55–63.
4. Рябчук М. Разновидности колониализма: о возможностях применения постколониальной методологии к изучению посткоммунистической Восточной Европы / М. Рябчук // Политическая концептология. – 2013. – № 3. – С. 116–125.
5. Саїд Е. Культура й імперіалізм / Е. Саїд. – К. : Критика, 2007. – 608 с.
6. Співак І. Ч. Вступне слово до українського читача / І. Ч. Співак // Співак І. Ч. В інших світах. – К. : Всесвіт, 2006. – С. 19–24.
7. Шевчук Ю. Мовна шизофренія / Юрій Шевчук. – Брустури : Дискурсус, 2015. – 60 с.
8. Brewer A. Marxist Theories of Imperialism: a Critical Survey / A. Brewer. – 2nd ed. – London and New York : Routledge, 1990. – 300 p.
9. Gerasimov I. Ukraine 2014: The First Postcolonial Revolution. Introduction to the Forum / I. Gerasimov // Ab Imperio. – 2014. – No. 3. – P. 22–44.
10. Hrytsak Y. The Postcolonial Is Not Enough / Y. Hrytsak // Slavic Review. – 2015. – Vol. 74. – No. 4. – P. 732–737.
11. Kołodziejczyk D. Introduction: On Colonialism, Communism and East-Central Europe—Some Reflections / D. Kołodziejczyk, C. Sandru // Journal of Postcolonial Writing. – 2012. – Vol. 48. – No. 2. – P. 113–116.
12. Moore D. C. Is the Post- in Postcolonial the Post- in Post-Soviet? Toward a Global Postcolonial Critique / D. C. Moore // PMLA. – 2001. – Vol. 116. – No. 1. – P. 111–128.
13. Motyl A. J. Imperial Ends: The Decay, Collapse, and Revival of Empires / A. J. Motyl. – New York : Columbia University Press, 2001. – 164 p.
14. Osterhammel J. Colonialism: A Theoretical Overview / J. Osterhammel ; trans. from German by Shelley L. Frisch. – Princeton, N. J. : Markus Wiener and Kingston Ian Randle Publishers, 1997. – 147 p.
15. Velychenko S. Post-Colonialism and Ukrainian History / S. Velychenko // Ab Imperio. – 2004. – No. 1. – P. 391–404.

I. Gisem

APPLYING POSTCOLONIAL METHODOLOGY TO POLITICAL STUDIES OF CONSEQUENCES OF THE RUSSO-SOVIET COLONIAL DOMINATION OVER UKRAINE

The article examines the possibility of applying postcolonial methodology to political studies of a wide variety of phenomena in the postcommunist Ukraine. It reflects on the reasons for the lack of dialogue between postcolonial critique and post-communist studies. In order to provide a sound reflection on this problem, the article presents an overview of both limitations and possibilities of these two approaches – postcolonialism and postcommunism – if one would compare them as research methodologies. Furthermore, it suggests the concept of ‘internal colonization’ as the most productive way for conceptualizing the diversity of different colonial experiences of Ukraine. The author believes that an application of postcolonial approaches to the studies of political phenomena and processes in postcommunist Ukraine can be productive if it follows some methodological remarks. First of all, it concerns the uses of the term ‘colony’ in relation to the Ukrainian territory of the Russian Empire and the Soviet Union. The author endorses David Chioni Moore’s idea for a full global postcolonial critique; however, the author of this article emphasizes the necessity to consider the

absence of the racial component, crucial for classical postcolonial studies, in the Russo-Soviet colonialism in Ukraine when conducting studies in this region. Also it is necessary to consider the neocolonial nature of the Russian foreign policy towards Ukraine at least until the Revolution of Dignity began, which can be compared to the neocolonial presence of the Soviet Union in Central European countries, the members of the Communist Bloc, before the so-called 'velvet' revolutions. If these aspects are taken and integrated into a research frame, they can play an important role for a deeper study into the consequences of the Russian (neo)colonial dominance, especially when applied to researching the processes of formation and development of post-Soviet hybrid identities.

Keywords: postcolonialism, postcommunism, double silence, internal colonization, postcolonial revolution, Russia, Ukraine.

Матеріал надійшов 18.02.2016

УДК 35.0721

Ткаченко О. М.

ПОЛІТИКА УКРУПНЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Статтю присвячено розгляду політики укрупнення територіальних громад у контексті децентралізації публічної влади. Виокремлено основні чинники впливу та рушійні сили, що сприяли появі та поширенню практики укрупнення муніципалітетів як засобу реформування територіальної організації влади шляхом аналізу теоретичних підходів та суспільно-політичних процесів.

Ключові слова: укрупнення територіальних громад, децентралізація, місцеве самоврядування, державне управління, публічна політика.

Світова практика територіальної реорганізації влади за останнє століття засвідчила, що зростає популярність моделі реформування із втіленням принципу децентралізації публічної влади. Децентралізацію, у цьому контексті, розглядають як «спосіб територіальної організації влади, за якого держава передає право на прийняття рішень по визначених питаннях або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не входять у систему виконавчої влади і є відносно незалежними від неї» [11, с. 176]. Об'єктом таких децентралізаційних перетворень стають, здебільшого, саме органи місцевого самоврядування. Прикметно, що деякі дослідники визначають органи місцевого самоврядування власне формою децентралізації влади [9, с. 3].

Отже, прагнення децентралізувати владу в державі у загальному вигляді означає перерозподіл повноважень на користь органів місцевого самоврядування. Власне, із імплементацією принципу децентралізації передбачається досягнення кращої ефективності управління, сприяння розвитку територіальних громад та забезпечення реальної політичної участі громадян шляхом розширення повноважень та фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

Варто зазначити, що одним із способів досягнення цих цілей у практичній площині стало укрупнення територіальних громад. Поняття «укрупнення» використовують як найбільш загальне, хоча у зарубіжній науковій літературі живають інші терміни, зокрема – «об'єднання»